

آیا نباید وزارت بهداشت برای رسیدن به این هدف نقش محوری داشته باشد، گفتمان سازی کند، موضوع را پیگیری کند؟

❖ خیلی مؤثر نیست، این هدف بستگی به نگاه دولت و مجلس دارد چون در کشور قرار است همه چیز با ورود بایستی پیش برود و تصمیم قاطعی نسبت به بعضی از معضلات گرفته نشود بنابراین می‌توانیم بگوییم نقش ما خیلی کم رنگ است. این مسئله برای برخی دستگاه‌های دیگر هم وجود دارد، راه و چاه هم مشخص است اما کمتر به آن‌ها توجه می‌شود، هر دولت و مجلسی می‌گوید بگذار دولت و مجلس بعدی تصمیم بگیرد، محبوبیت و رأی مانع از این شده است که جسورانه تصمیم‌های انقلابی و جهادی بگیریم، علاقه‌مندی به ماندن مانع از این می‌شود که تصمیم‌هایی بگیریم که برای خودمان هزینه دارد، بدون تعارف علت همین است.

باین حال در داخل بدنه وزارت بهداشت، موضوعاتی همانند بیمارستان داری و آموزش را داریم که قابل حل است.

❖ بله بیمارستان داری کار ما نیست، البته این را خیلی‌ها قبول ندارند و مخالف هستند ولی کار وزارت بهداشت حتی ارائه خدمات بهداشتی هم نیست اگر چه در قانون گفته بهداشت حاکمیتی است ولی من اعتقاد دارم که اشکال ندارد ارائه خدمات را دیگران تصدی‌گری کنند و ما سیاست‌گذاری و نظارت کنیم، مثلاً در اورژانس چه ضرورت دارد که من حتماً آمبولانس تهیه و تعمیر کنم، راننده استخدام کنم، کارکنان را آموزش بدهم و بعد هم کنترل کنم که زیر هشت دقیقه رسید یا نه. به جای این‌ها می‌توانم سیاست‌گذاری کنم، در اورژانس کشور، هوایی، زمینی و دریایی خرید خدمت کنم، کسی دیگر خدمت را تولید کند و من آن را خریداری کنم. برای درمان هم همین‌طور، بیمارستان بسازند و پرستار، کارمند، پزشک و تجهیزات هم تأمین کنند، بعد من بروم از آن‌ها خرید خدمت کنم.

این راه در دست است، این که یک وزارتخانه با این وسعت از قبل از تولد تا بعد از مرگ، از انسان تا دام و طیور همه مسئولیت را داشته باشد و در عین حال هم بخواد در مرز دانش حرکت کند، در منطقه هم مقام اول تولید علم را داشته باشد و در جهان به مرجعیت علمی برسد، این واقعاً با تفکر بعضی از دوستان شدنی نیست. بایستی ما حتماً تصدی‌گری را واگذار کنیم و کار اصلی سیاست‌گذاری و نظارت را انجام بدهیم. برای رسیدن به این هدف، راه سختی پیش رو داریم. یک عده از سیاستمداران هستند که متأسفانه به همان یافته‌های ۳۰ سال پیششان پافشاری و حتی لجاجت می‌کنند، یک عده هم درون سیستم وزارت بهداشت هستند که همه چیز را حاکمیتی می‌بینند و در عین حال در اداره کشور هم یک نگاه سوسیالیستی دارند که بایستی متولی هر کاری دولت باشد.

ساختار مطلوب نیاز به مدیرانی دارد که فرمان این موضوع را به دست بگیرند، دنیا به این نکته رسیده است که مدیر نباید وارد انتفاع شخصی بشود، مصادیق آن هم پزشک بودن وزرای بهداشت که خودتان اشاره کرده‌اید یا فعالیت همزمان در بخش دولتی و خصوصی، در دنیا کسی که پست دولتی بگیرد تا سال‌ها بعد نمی‌تواند وارد بخش خصوصی شود، این موضوع چقدر در محقق نشدن نقش تولیت وزارت بهداشت اثرگذار است؟

❖ این حرف درستی است که منافع مشترک نباید داشته باشند و ای کاش روزی این اتفاق در کل کشور و اول در وزارت بهداشت بیفتد، البته به رفتار و کردار خود افرادی که نصب می‌شوند هم بستگی دارد ولی خیلی خوب است وزیر بهداشت، رئیس دانشگاه یا رئیس بیمارستان، هیچ نفع شخصی در مأموریتشان نداشته باشند، من خودم در این باره بیشتر از همه صحبت کرده‌ام و گفته‌ام ای کاش روزی وزیر بهداشت، بهترین اقتصاددان کشور باشد. در غیر این صورت اگر بهداشتی باشد کشور را به سمت بهداشت، اگر مثل ما کلینیسین باشد ممکن است به سمت درمان یا اگر پرستار باشد ممکن است به سمت پرستاری برسد. کار دوگانه هم ممکن است به اصل مأموریت و وظیفه آسیب بزند، ای کاش امکانی برای استادی ما فراهم باشد که منافعشان در داخل بخش تأمین شود، حقوقشان را بدهند، کسی هم توقع بی‌جان دارد، در حدی که قانون مشخص کرده و به‌موقع بدهند. امتیازهایی را بدهند که آن‌ها و سوسه‌نشوند مطب بزنند و بیرون کار کنند، اما چون سیستم فلج است این روند ادامه پیدا می‌کند.

خود جامعه پزشکی هم با کار دوگانه موافق نیست، چون امنیت وجود ندارد. هر روز یک وزیر می‌آید و حرف‌هایی دارد، رئیس دانشگاه هم یک سلیقه‌ای دارد، رئیس بیمارستان هم همین‌طور. لذا به قول قدیمی‌ها طبیعی است که پزشکان همه تخم‌مرغ‌هایشان را

با روی کار آمدن دولت یازدهم، سلامت همراه با سیاست خار چه در صدر اولویت‌های دولت قرار گرفت، نتیجه این کار اجرای طرح تحول و اختصاص بودجه قابل توجه به وزارت بهداشت شد، در ابتدای این طرح، وزارت بهداشت همراهی دستگاه‌های بسیاری همانند وزارت رفاه، هیئت دولت و نمایندگان مجلس را بر خود دار بود و مردم و ارائه‌دهندگان خدمات سلامت نیز رضایت نسبی داشتند اما به مرور تیغ تیز انتقادات تند بر روی وزارت بهداشت و طرح تحول کشیده شد، حتی وزرای سابق بهداشت و نمایندگان حامی دولت هم انتقاداتی نسبت به وزارت بهداشت مطرح کردند تا جایی که وزیر فعلی بهداشت در رسانه‌ها اعلام کرد که برخی به جای آنکه دست وزارت را بگیرند، پایش را گرفتند یا این که غیرمستقیم در مورد یک برنامه تلویزیونی گفت که عده‌ای که سواد درستی ندارند، اعلام کردند درآمد پزشکان دولتی پنج برابر پزشکان آمریکایی است و به طرح تحول ظلم شده است. فارغ از مزایا یا معایب طرح تحول، نظام سلامت خود دچار مشکلات اساسی است که به‌خوبی در سیاست‌های ابلاغی رهبر معظم انقلاب نیز آمده، مانند نبود تولیت واحد، عدم تفکیک سیاست‌گذاری، تأمین منابع مالی و ارائه خدمت، اولویت درمان بر پیشگیری، بی‌توجهی به طب سنتی و غیره. با این حال فضای انتقادی دو سال و نیم گذشته نسبت به طرح تحول سبب شد، دکتر حسن قاضی‌زاده‌هاشمی نسبت به برخی سوالات ما درباره این مشکلات اساسی واکنش منفی نشان دهد و آن را ناشی از ذهنیت منفی و صحبت برخی افراد خاصی بداند، وزیر بهداشت در این گفت‌وگوی اختصاصی صریحاً علت اصلی در عدم تحقق تولیت واحد در سلامت و مشکلاتی همچون فعالیت همزمان پزشکان در بخش خصوصی و دولتی و ذی‌نفعی تصمیم‌گیران سلامت را کمبود منابع مالی و تمایل به حفظ رأی و محبوبیت در دولت‌ها و مجلس‌ها می‌داند. در ادامه این گفت‌وگو را بخوانید.

سازمان بهداشت جهانی در سال ۲۰۰۰ گزارشی از ساختارهای نظام سلامت منتشر و تأکید کرد که تولیت سلامت یک وظیفه حاکمیتی است و وظیفه وزارت بهداشت صرفاً سیاست‌گذاری، نظارت و تنظیم کل بازیگران نظام سلامت است اما الان در کشور ما تولیت وزارت بهداشت خیلی پررنگ نیست و امروز بیمارستان داری، ارائه خدمت، آموزش و... آن قدر سیستم وزارت بهداشت را بزرگ کرده است و تمرکز روی این جایگاه نیست، چه باید کرد؟

❖ حرف درستی می‌زنید، خیلی مهم است که تولیت در نظام سلامت در قالب حرف، شعار و نوشتار باشد یا این که عملاً مجلس و دولت متعهد شوند که ابزارش را فراهم کنند. الان تولیت در اختیار وزارت بهداشت نیست، در طول سال‌های گذشته هم همین‌طور بوده است، چه قبل و چه بعد از انقلاب پروژه ملی بزرگی را نداریم که پیوست سلامت داشته باشد، بنابراین می‌توانیم ادعا کنیم هیچ‌وقت تولیتی نبوده و هیچ‌گاه هم در اختیار دستگاه سلامت نبوده است، سلامت مردم بیشتر در اختیار سایر دستگاه همانند وزارت جهاد کشاورزی، صنعت، نفت، اقتصاد، ارشاد، شهرداری‌ها و قوه قضاییه است ولی طبق سیاست‌های ابلاغی رهبر معظم انقلاب تولیت با وزارت بهداشت باید باشد، سازوکار این امر را هم باید دولت و مجلس فراهم کنند.

البته در قانون برنامه ششم به موضوع تولیت مقداری توجه شده اما کافی نیست واقعاً برای نظام سلامت کارآمد باید متولی واحد و مدیریت متکثر داشته باشیم، تکثر مدیریت هم اشکال ندارد چون متولی وظایف هر مدیریت را مشخص می‌کند و مدیریت آن را اجرا می‌کند. آنچه الان داریم خیلی ما را موفق نخواهد کرد. باز حمت زیاد باید کارها را پیش ببریم، ضمانت هم ندارد که کارها تداوم داشته باشد، با این حال جز مقطعی که تولیت بیمه‌ها از وزارت بهداشت گرفته شد و تا الان هم ادامه دارد، سیر خوبی داشته‌ایم، یعنی همه در حال رسیدن به این یاور هستند که بایستی تولیت واحد و در اختیار دستگاه سلامت باشد، ولی آهنگش خیلی کند است.